БАРЫ ДОЙДУЛАР ПРОЛЕТАРИЙДАРА, ХОЛБОҢУҢ!

САҢА ОЛОХ

ССКП Чурапчытаабы райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаабы Советын органа.

Хаһыат 1931 сыл алтыныы 15 күнүттэн тахсар
№ 152 (4575)
1974 сыл АХСЫННЫЫ 21 КҮНЭ
СУБУОТА
Сыаната 2 харчы

ПЯТИЛЕТКА ТҮМҮКТЭЭҺИННЭЭХ СЫЛЫН УЛАХАН СОРУКТАРА

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА. (ССТА). Ааһан эрэр 1974 сыл партия уонна норуот ССКП XXIV съеһин ууруохтарын толоруутугар саҥа ситиһиилэринэн баллэтэнна. Биһиги Ийэ дойдубут социалистическай экономика, наука уонна культура сайдар суолунан эрэллээхтик иннибитин диэки хардыылыыр. 1974 сылга Коммунистическай партия уонна Советскай государство норуоттар икки ардыларыгар довердоһуунну, эйэни бэрэргэтүүгэ туһаайыллыбыт тас политикаларын ситиһиилэрэ диэн эрдэ биллэрдэ.

Ахсынньы 16 күнүгэр буолбут ССКП Киин Комитетын Пленума 1975 сылга ССРС Норуотун хаһаайыстыбатын сайыннарыы Государственнай былаанын уонна ССРС Государственнай бюджетын бырайыактарын дьүүллэстэ итиэннэ сүбэлээн биһирэтэ. ССКП Киин Комитетын Пленума партийнай, советскай, профсоюзнай уонна комсомольскай тарилтэлэр, дойду бары үлэһиттэрэ пятилетка түмүктээһиннээх сылын сорудахтарын бэлиэхтэрун иннинэ толорор иһин социалистическай куоталаһыыны кинээнэк тэнитиэхтэрэ. Ийэ дойдубут модун кыаҕын салгыы бэрэргэтүү, советскай норуот одуулуун уйгутун халбаҥа суох үрдэтии ыһыллытыгар саҥа ыйаһылары ситиһиэхтэрэ диэн эрдэ биллэрдэ.

—1975 сылга дойду иннитигэр суһэн экономическай, политическай уонна лаң дойду үрдүнэн суолталаах соруктар тураллар,— диэн баллэтээтэ Киин Комитет Пленумугар табаарыс Л. И. Брежнев. —Олору быһаарыыга партияны бүттүүнүн, норуоту бүттүүнүн түрүоруохха, партийнай активы көҕүлүөххэ наада, пятилетка былаанын толорор уонна аһара толорор иһин охсуһуу хас биирдии коммунист, хас биирдии үлэһит ис-иһиттэн, дириҥ, сирэй наадыйыытынан буоларын ситиһиэххэ.

Ахсынньы 18 күнүгэр Кремль Улахан дыбарыаһыгар ССРС тохсус ыҥырыллыбах Верховнай Советтын иккис сессията үлэтин саҕалаата.

Сэрэтиигэ 10 чаасха Союз Советын уонна Национальностар Советарын холбоҥуктаах мунньахтара аһылыннна.

Депутаттар уонна ыалдьыттар түһүөхтэригэр туран табаарыстар **Л. И. Брежневы, А. А. Гречконы, В. В. Гришины, А. А. Громыконы, А. П. Кириленконы, А. Н. Косыгины, Ф. Д. Кулакову, Д. А. Кунаеву, К. Т. Мазурову, А. Я. Пельшеи, Н. В. Подгорнайы, Д. С. Полянскайы, М. А. Суслову, А. Н. Шелепины, В. В. Щербицкэйи, П. Н. Демичеви, П. М. Машерову, Б. Н. Пономареву, Ш. Р. Рашидову, Г. В. Романову, М. С. Соломенцеву, Д. Ф. Устинову, В. И. Долгиһы, И. В. Капитонову, К. Ф. Катушеву** дохсун, намыраабат ытыс таһыныытынан көрсөллөр.

Сессия күнүэҕи бэбиэскэтэ биһиэрэтиллэр:

1. Латвийскай ССР-тан ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателин солбуйааччыны талыы.

2. 1975 сылга ССРС Норуотун хаһаайыстыбатын сайыннарыы Государственнай былаанын туһунан.

3. 1975 сылга ССРС Государственнай бюджетын туһунан уонна 1973 сыллаабы ССРС Государственнай бюджетын толоруу туһунан.

4. ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйаахтарын биэрэгэтэр туһунан.

Латвийскай ССР-тан ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателин солбуйааччынан **депутат П. Я. Страутманис** талыллар.

Күнүэҕи бэбиэскэ иккис пууныгар—1975 сылга ССРС Норуотун хаһаайыстыбатын сайдыытын Государственнай былаанын туһунан дакылаады ССРС Министэрдэрин Советын Председателин солбуйааччы, ССРС Госпланын председателэ **депутат Н. К. Байбаков** оҥордо.

—1974 сылга,—диэтэ дакылаатчыт,—биһиги дойдубут экономиката иннин диэки саҥа бөдөҥ хардыыны оҥордо. Туһаныллар национальнай доход үүнүүтэ пятый сыл таһыммыгар тэҥнэтэххэ 5 бырыһыанна тэҥнэстэ. Промышленнай производство күүтүллэр кээмэйэ аһаан эрэр сылга 6,8 бырыһыан сыллаабы сорудах оҥоруллар 8 бырыһыан улаатыыта. Былаанны таһынан 6 миллиард һэриҥэ солкуобайлаах бородууксуйа батарыллыыта.

Тыа сирин үлэһиттэрин бэриниилээх үлэлэрин түмүгэр, айылҕа тэбэ да күүһүнэйдэрэ үөскэппитин иһин, бурдук 195,5 модуйуон тонна валовой үүнүүтэ ылыллыбыта. Бу саамай үрдүк быһаҕынаах 1973 сыл кэннэттэн туораахтаах культура иккис оттом үүнүүтэ. Сырец-хлопок рекорднай үүнүүтэ хомуйуллубута. 1974 сыл былаанныттан үрдүк сыл хаһаайыстыбатын бородууксуйа суйата атыыланара күүтүллэр. Пятилетка түөрт сылыгар тыа хаһаайыстыбатын валовой бородууксуйата, икки бөрт күүһүнэҕэ дылы кэлэн аастыгын үрдүнэн, аастыт пятилетка туһаанныах кэмэлээгэр 15 бырыһыантан тахсаныҥ үүнүөҕэ.

Аастыт сылларга экономика сайдыытын интенсивнэй фактордарын оруола күүһүрдэ—салалтаҕы уонна производствены, үлэни тэрийии таһымын үрдэтиини түпсарыыга, оны тэҥэ норуот хаһаайыстыбатын бары салаалларыгар наука, техника ситиһиилэрин олоххо киллэрииҥэ улахан үлэ ыытыллыыта.

Национальнай доход үүнүүтэ норуот олоҕун материальнай уонна культурнай таһымын үрдэтиигэ ССКП XXIV съеһиннэн боппуруоскаламмыт күрсуган сөп түбэһиннэрэн оҥоһуллуунна. Киин сүрүн уратылларынан норуот хаһаайыстыбатын уонна промышленность салаалларын үлэлэрин хаачыстыбатын эттүнэн көрдөрүүлэрин, кэдьүһүн үрдэтии, дойду производственнай потенциалын, норуот хаһаайыстыбатын бары ресурсаларын ордук толору туһаныы буоллаллар.

Норуот хаһаайыстыбатыгар сүрүн производственнай фондар сылга 61 миллиард солкуобайынан улаатыахтара уонна сыл бүтэҥгэр 775 миллиард солкуобайтан аҕыа барыахтара.

Общественнай үлэ оҥорумтуотун үүнүүтэ 6 бырыһыанныы тэҥнэһэрэ баллэтэнэр. Производство сайдыытыгар, киин кэдьүһүн үрдэтиигэ сорудахтар 1975 сыл былаанныгар туттуута, муниципуута туһаныллар национальнай доход 6,5 бырыһыан үүнүүтүн көрөрү көҥүллүүллэр.

Промышленнай производство 6,7 бырыһыан улаатыыта. Онуоха ордук үрдүк тэтимнээх массыына оҥоһуута, химическай уонна нефтехимическай промышленность итиэннэ норуот хаһаайыстыбатыгар техническай прогреһы быһаарар промышленность атын салаалара сайдыахтара. «А» группа бородууксуйата 7 бырыһыан улаатыыта, «Б» группа киэҥэ—6 бырыһыан. Тохсус пятилетка сылларыгар промышленность валовой продукциятын 1,4—1,5 төгүл, ол иһигэр машиналар, аппараттар, автоматтар уонна электроника 2,2—2,3 төгүл улаатыахтара.

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр).

ССКП райкомун V пленумун туһунан ИНФОРМАЦИОННАЙ ИҺИТИННЭРИИ

Бэҕэһээ, ахсынньы 20 күнүгэр, ССКП оройуоннаабы комитетын V пленума буоллаҕа.

Пленум **«Белоруссия партийнай тэрилтэтигэр идеологическай кадрдары сүүмэрдээһинигэ уонна иитиигэ үлэ туһунан» ССКП Киин Комитетын Ууруоҕынан сибээстээн оройуоннаабы партийнай тэрилтэ сорунтарын туһунан»** боппуруобу дьүүллэстэ. Дакылааты ССКП райкомун иккис секретара таб. **М. Е. Пермяков** оҥордо.

Таб. М. Е. Пермяков дакылаатын дьүүллэһиигэ тыл эттилэр: **А. Е. Филиппов**—ССКП райкомун чилиэнэ, райсовет исполкомун норуот үөрэҕириитигэр отделын сэбиэдиссэйэ, **В. Х. Жебсаин**—ССКП райкомун чилиэнэ, Субуруускай аатынан совхоз директора, **А. С. Шадрин**—ССКП райкомун чилиэнигэр кандидат, интернат-оскуола директора, **А. С. Шишигин**—ССКП райкомун бюротун чилиэнэ, ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара, **Г. Н. Манаров**—ССКП райкомун чилиэнигэр кандидат, Субуруускай аатынан совхоз тракториста, **И. И. Кандинскай**—ССКП райкомун чилиэнигэр кандидат, райсовет исполкомун культураҕа отделын сэбиэдиссэйэ, **М. Р. Сысолятин**—ССКП райкомун чилиэнигэр кандидат, Дириҥ орто оскуолатын директора, **С. М. Максимов**—Чурапчы 1 №-дээх ааҕыс кылаастаах оскуолатын партийнай тэрилтэтин секретарын солбуйааччыта, **М. Р. Габышев**—оройуоннаабы партийнай тэрилтэ ревизионнай комиссиятын чилиэнэ, сибээс узелын начальнига, **А. А. Сосин**—ССКП обкомун лекторскай белоҕун салайааччыта.

Пленумҥа ССКП райкомун бастакы секретара таб. **И. П. Листиков** тыл эттэ.

Пленум дьүүллэһиилэрин боппуруоска туһаайыллыбыт үүрааһы ылынна.

Маҥан ССКП райкомун пленума бэйэтин үлэтин бүтэрдэ.

ҮЛЭ ҮӨРЭХТЭТЫГАР

ПЯТИЛЕТКА БИЭТЭГЭР ТАҔЫСТА

«Сельхозтехника» холбоһуктаах оройуоннаабы отделениетын биир чулуу шофера Е. П. Местников пятилетка тэрдүс, тутаах сылыгар үрдүк таһаарыылаахтын үлэлээтэ. Кини прицептээх самосвал автомашинатынан үһүн айан суолун тутан сырытта.

1973 сылга Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыы ыйаһылааба знаҕынан наҕараадаламмыт шофер Местников тохсус пятилеткаҕа ылыммыт былаанын ахсынньы ый 20 күнүгэр диэри 100.4 бырыһыан толордо. Барыта 672900 тонна-километры сүүрдэн, пятилетка биэтэгэр эрэллээхтин таҕыста. Ити иһигэр тутаах сылларбыт хардары былаанын олоххо киллэрииҥи 148 бырыһыанҥа тиэрэртэ, 226,3 тыһыынча тонна-километры оҥордо.

Егор Петрович ыалдьыт Алексеевскай оройуон отделениетын шофера И. Ф. Львовы ытта сирэй ыытааллар. Онтон биллэрэллэриэн, биһиги үлэһиппит ыйаһыылаах тахсыах курдук.

Н. САФАРГАЛЕЕВА.

Кырдьаҕастартан хаалсыбакка

МЫНДАБААЙЫ Кард Маркс аатынан совхоз опыттаах маннык ыксыыттара, ыччат наставниктара коммунист Х. С. Дьячковская, В. Н. Диодорова уонна М. М. Константинова 2500-тээх кирбиини хайыы-үйэ аһардылар. Оттон Диодорова быйыл хас биирдии фуражнай ынаҕыттан 3000 кг үүт ыыр кыахханна, ону толоруо 27 кг эрэ хаалла.

Совхоз чулуу маннык ыксыыттарын ортолоругар эдэр суссуһут Н. Саввина аата эмиэ алталлыбыт. Кини сыл уон биир ыйдаах фуражнай ынаҕыттан 2609-туу кг үүт ыыр, быйыл 459 кг-наан аһарда, кыһыҥҥы сиигэ баран туруоруммут соруктун чиэстээхтик толордо: аастыт икки ыйга 202 кг оҥорбут 284-туу кг үүтү биирдии ынаҕыттан ыыра сатыстэ.

Маннык үрдүк көрдөрүүнү ынары көрүү кичэйэ, аһылык рационун таба туһаныы уонна убаҕас көспүөрбэнэ тото-хана сиэтии биэрдэ.

П. СЕДАЛИЩЕВ.

ПЯТИЛЕТКА ТҮМҮКТЭЭҺИННЭЭХ СЫЛЫН УЛАХАН СОРУКТАРА

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

лениэй бородууксуйа үүнүүтэ барыта 42 бырыһыаҥҥа тэҥнэһиэ, ол ССКП XXIV съеһин Директиваларын сорудаҕар сөп түбэһиэҕэ.

1975 сыл былааныгар норуот туттар табаардарын оҥорон таһаарыыны салгыы улаатыннарарга туһаайыллыбыт дьаһаллар комплекстара көрүллүннэ. Итинниэхэ оһуобай болҕомто табаардар ассортиментнарын кэҥэтэн уонна хаачыстыбаларын үрдэтэн иһиигэ уурулунна.

ССКП XXIV съеһигэр производство кэдьүүһүн үрдэтии научнай-техническэй прогресс түргэтээһинин кытта үргүлдьү сибээстээҕэ бэлиэтэммитэ. 1975 сылга промышленнай бородууксуйа 5 тыһыынчаҕа чугаһыыр саҥа көрүҥнэрин оҥорон таһаарыыны баһыланыахтаах.

1975 сыл былаанын биир дьоһуннаах сорудаҕынан, диэтэ салгыы дакылаатчыт, биһиги партиябытынан оҥоһуллубут тыа хаһаайыстыбатын уһун болдьох-тоох комплекснай программатын олоххо киллэрии, бу салааҕа бородууксуйаны оҥорон таһаарыыны бөҕө туруктаахтык үүннэрэн иһэри хааччыйар биргэ материальнай-техническэй базаны тэрийии буолар.

Кэлэр сылга тыа хаһаайыстыбатын валовой бородууксуйата 100 миллиард солкуобайы ааһыаҕа.

1975 сыллааҕы былааҥҥа норуот олоҕун таһымын салгыы үрдээһинэ бэлиэтэннэ. Нэһилиэнньэ олоҕун таһымын үрдэтиигэ бу пятилеткаҕа олоххо киллэриллээр саҥа дьаһаллар түмүктэригэр нэһилиэнньэ дохуота сылга тиксэринэн 21,5 миллиард солкуобайынан улаатыаҕа. Аҥардас бу саҥа дьаһалларга тохсус пятилеткаҕа ааспыт уон сылга көрүллүбүттээҕэр элбэх үп анаһар.

1975 сылга үлэ төлөбүрүн салгыы улаатыннарыы былаанныһар. Рабочайдар уонна сулууспалаахтар ыйдааҕы орто хамнастара 2,7 бырыһыан улаатыаҕа уонна 144 солкуобайтан орто... Колхозтаахтар үлэлэрин ыйдааҕы орто төлөбүрэ 6 бырыһыан үүнүөҕэ уонна 96 солкуобайтан тахсыаҕа. Олорор дьиэлэри уонна коммунальнай туттууга пятилеткатааҕы былааны таһынан эбии 6 миллиард солкуобайтан тахса үп бэриллиэ.

1975 сылга бары союзнай республикалар уонна экономическай оройуоннар экономикаларын салгыы өрө көтөҕүллүүтэ былааннанар. Дойду илиҥҥи оройуоннарын баай оттук-энергетическэй ресурсаларга тирэҕэн тэтимнээн баһылаһыахтара.

Түмүгэр дакылаатчыт Коммунистическай партия тула ыкса түмсүбүт советскай норуот тохсус пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар биһиги дойдубут иннигэр туруоруллар сорудахтары чиэстээхтик толорорго уонна онон кэлэр онус пятилетка сүҥкэннээх саҥа соруктарын ситиһиилээхтик быһаарыыга бөҕө төрүтү үөскэтэргэ бары күүстэрин ууруохтара диэн эрэли биллэрдэ.

1975 сылга ССРС Государственнай бюджетын туһунан уонна 1973 сыллааҕы ССРС Государственнай бюджетын толоруу туһунан дакылааты ССРС Үбүн министрэ **депутат В. Ф. Гарбузов** оҥордо. 1975 сылга ССРС Государственнай бюджетын бырайыага партия XXIV съеһин ууруохтарыгар олоҕуран уонна норуот хаһаайыстыбатын сорудахтарыгар сөп түбэһиннэрэн оҥоһуллунна. Бюджет дохуот өттө 208,5 миллиард солкуобайынан, эбэтэр 4,1 бырыһыан үүнүүлээх быһаарылынна. Государственнай бюджет ороскуота 8,3 миллиард солкуобайынан көрүллүннэ.

Итинтэн Союз Советын уонна Национальностар Советтарын депутаттара тус-туһунан мунньахтааһыннарга дакылааттары дьүүллэһиигэ киирдилэр.

х х х

Ахсынньы 19 күнүгэр ССРС Верховнай Советын сессията иккис күнүн үлэлээтэ. Союз Советын уонна Национальностар Советтарын тус-туһунан мунньахтааһыннарыгар саҕаламмыт 1975 сылга ССРС Норуотун хаһаайыстыбатын сайдыытын Государственнай былаанын туһунан, 1975 сылга ССРС Государственнай бюджетын туһунан уонна 1973 сыллааҕы Государственнай бюджет толоруллуутун туһунан боппуруостары дьүүллэһии салҕанна.

Күн бастакы аҥарыгар Союз Советын мунньаҕа буолла. Ону аһарыгар ССРС Верховнай Советын Союһун Советын председателэ **депутат А. П. Шитиков** маннык диэтэ:

—Табаарыс депутаттар! Бүгүн биһиги партиябыт Киин Комитетын секретара Леонид Ильич Брежнев төрөөбүт күнэ. (Уһун ытыс таһыныыта ньиргийэр. Бары сүһүөхтэригэр тураллар).

ССРС Верховнай Советын мандатаа баар бары депутаттарын ааттарыттан күндү Леонид Ильич Брежневы төрөөбүт күнүнэн ис сүрэхтэн эҕэрдэлиирбит, киниэхэ түйгун доруобуйаны, биһиги Ленинскэй партиябыт, бүттүүн советскай норуот туһугар, сир үрдүгэр эйэ туругурарын туһугар уһулуччулаах деятельностар саҥа ситиһиилэри баҕарабыт кэнгүлээн. (Дохсун ытыс таһыныыта. Бары тураллар).

Кэнсэтиигэ кыттан депутаттар —партийнай уонна советскай үлэһиттэр, государственнай деятеллэр, производство бастыҥнара ССКП КК сессия иннинэ аҕай буолан ааспыт Пленумун уураахтарын Советскай Союз үлэһиттэрэ үлэҕэ-хамнаска быһаччы салалта быһыытынан ылыммыттарын бэлиэтээтилэр. Коммунистическай партия, политикатын, ССКП Ленинскэй Киин Комитетын, ССКП Киин Комитетын Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев баһылыктаах КК Политбюротун деятельностарын биһирээн уонна өйөөн, советскай дьон биһиги Ийэ дойдубут чэчирии сайдарын, коммунизм өрөгөйдүүрүн туһугар саҥа кыайыыларга бэйэлэрин күүстэрин түмэллэр.

Дойду государственнай былаанын уонна бюджетын биһириргэ этиилэри киллэрэн туран, депутаттар 1975 сылга былааннаммыт сорудахтар толоруллуох уонна аһара толоруллуох тустаахтар диэтилэр. Онуоха бары кыахтар бааллар. Кылаабынайа билигин—производство кэдьүүһүн, кини хаачыстыбата өттүнэн көрдөрүүлэрин үрдэтиигэ күүһү түмүү. 1975 сылга ситиһиллээх тик үлэлииргэ бөҕө төрүт уурулунна. Предприятиелар үлэлэрин кэдьүүһэ төһөнөн үрдүүр да, норуот хаһаайыстыбатын үүнүүтүн түргэн тэтимин кини общественнай наадыйыылары толоруугэ биэрэр олуттун улаатыытын кытта дьүөрэлииргэ ылах очтоһон элбэх буолуо.

Олох, коммунистическай тутуу практиката туруорбут соруктара үгүс өрүттээхтэр. Партия бары экономическай тутууну саҥа көрдөнүскэ таһаарарга кэмэлээх икки суруп төһүүнү ыйар. Ол—научнай-техническэй прогреһы түргэтэтии итиэннэ хаһаайыстыбаны механизмын уонна ньымаларын тупсарыы. Күүһү бу хайысхаларга түмүү производство кэдьүүһүн быһаарылаахтык өрө көтөҕөрү, үлэһиттэр олохторун уйгута салгыы үрдээһинин хааччыйыа.

Депутаттар сессияҕа бырааттыы союзнай республикалар үлэҕэ ситиһиилэрин туһунан иһитиннэрэллэр, производство резервалари арыйаллар уонна олору туһаныы суолларын ыйаллар, үлэһиттэр норуот хаһаайыстыбатын былааннарын уонна эбэһээтэлиистибэлэрин толорор үһин иннигитин өссө улахан дьулуурдаахтык эхсуһуохтара диэн эрэннэрдилэр. Тыл этиилэргэ дьоһуннаах миэстэни капитальнай тутуу, производственнай кыамталары баһылааһын, производствоны салайыыны тупсарыы боппуруостара ылаллар.

Араатардар сессия көрүүтүгэр киллэриллибит кэлэр сылга дойду норуотун хаһаайыстыбатын сайдыытын былаанын уонна бюджетын бырайыактара советскай экономика сайдыытын түргэн тэтимин, үлэһиттэр олохторун уйгута халбаҥа суох өрө көтөҕүллүүтүн итэҕэтиилээхтик көрдөрөллөрүн ыстынан бэлиэтиилэр.

Коммунистическай партия ис уонна тас политикатын биир саҥанан биһирээн, ССКП Киин Комитетын, кини Политбюротун уонна ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев тус деятельностарын үрдүктүк сыаналаан, ССРС Верховнай Советын депутаттара ити политика советскай дьон айымнылаах үлэлэригэр, тохсус пятилетканы ситиһиилээхтик түмүктүүргэ тобоостоох усулуобуйалары үөскэтэрин тоһоҕолоон ыйдылар.

Ахсынньы 19 күнүн иккис аҥарыгар Национальностар Советтарын мунньаҕа буолла.

Ахсынньы 20 күнүгэр ССРС тохсус ыҥырыылаах Верховнай Советын иккис сессията үлэтин салҕаата.

(ССТА)

Партийнай олох: отчуоттар, быыбардар

АКТИВНОСТЬ ҮРДЭЭН ИҺЭР

Партийнай тэрилтэ секретара М. И. Ермолова биир сыллаах үлэтин дьүүллэһиигэ оройуоннааҕы балыыһа коммунистара отчуоттуур кэмигэ партийнай-тарийар, массабай-политическай үлэ балачча сэргэхсийбитин бэлиэтээтилэр.

Пенсионердартанураты коммунистар бары партийнай сорудахтаахтар уонна олору толоруугэ суиньуһэй куһаҕана суохтук үлэлииллэр. Холобур, врач К. Г. Санников—пропагандист, лектор, арыгылааһыны утары охсуһар комиссия чилиэнэ, фельдшер В. Д. Васильева—оройуоннааҕы дьахтар советын председателэ, медсестра Р. И. Мыреева—народнай хонтуруол группатын председателэ, медсестра У. С. Романова—партийнай группа салайааччыта. Кинилэр ити эппиэттээх сорудахтарын үтүө суобастаахтык толороллор.

Отчуоттуур сылга 12 партийнай мунньах ыытыллыбыт. Олорго коллектив үлэтин бочуумнаах боппуруостара, коммунистар, эппиэттээх үлэһиттэр отчуоттара, информациялара былааннаахтык дьүүллэһиллибиттэр.

Мунньахха хирургическай сулууспа үлэтэ балачча тупсубута, оҕо өлүүтэ аччаан иһэрэ, коллективка үлэлиир усулуобуйа ааспыт сыллардааҕар биллэрдэ баар буолбута бэлиэтэннэ.

Ол эрээри оройуоннааҕы балыыһа үлэтигэр билигин даҕаны үгүс ыарахаттар, итэҕэстэр бааллар, коммунистар ыйдылар. Транспортнай средстволарынан хааччыллыы мөлтөх. Оттук мас, уу, бириэмэтигэр тиэйиллибэт. Котельнай, ыарыһахтарга ас астыыр дьиэ сыарҕа үрдүттэн оттунан олороллор. Медицинскэй үлэһиттэр оттор наһа суох үгүстүк эрэйдэнэллэр. Балыыһаҕа, амбулаторияҕа үлэ дьиссиплиинэтэ өссө да намыһах. Ол үрдүнэн буруйдаахтартан кытаанах ирдэбил кыайан туруоруллубат, дьону кытта бииргэ илиэн иитэр үлэ ситэтэ суох.

Санитарнай-чэбдигирдэр үлэ ыраахтыынан ситэтэ суох ыытыллар. Медицинскэй темаларга лекциялар, дакылааттар, бэсиэдэлэр сэдэхтик оҥоһуллаллар.

Тубдиспансердааҕы агитзона ааспыт сылга куһаҕаннык үлэлээбит.

Партийнай тэрилтэ профсоюһу, комсомолу ситэтэ суох салайар, ол да түмүгэр отуччаа чилиэннээх комсомольскай тэрилтэ сыл устата биэстэ эрэ мунньахтаабыт, местком эмиэ мөлтөхтүк үлэлиир.

Ыйыллыбыт итэҕэстэри туоратарга туһаайыллыбыт уураах ылылынна.

Партийнай тэрилтэ секретарынан **М. И. Ермолова** иккистэн талылынна.

И. НЕУСТРОЕВ.

КУОТАЛАҺЫЫ КҮҮҺЭ

Оройуоннааҕы типография коллектива (сэбиэдиссэй С. В. Эверстов) пятилетка төрдүс сылыгар ылыммыт хардары былаанын олоххо киллэриигэ социалистическай куоталаһыыны күүскэ тэнитэр. Ол түмүгэр валовой бородууксуйаны оҥоруу уонна бородууксуйаны батарыы 11 ыйдаах сорудаҕа 104 бырыһыан толоруллунна. Ити көрдөрүү 1973 сыл туһаанаах кэмнээҕэр 11,2 бырыһыан, эбэтэр 3200 солкуобайынан үрдүк.

Онон бэлиэтэммит кириэнчиэстээхтик ылыллар кыахтана...

С. ПЕТРОВ.

Агитаторга, политинформаторга көмө

ОРОЙУОН СОВХОЗТАРЫН СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР 1974 СЫЛ

	Ынах сүөһү				Ол иһигэр миэс				Сылгы				Ол иһигэр бие				Ынах төрөөтө		Ынах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ньирэй	
	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	1973 с. ±	1973 с.	1974 с.	1973 с.	1974 с.	1973 с.	1974 с.
Карл Маркс	6070	6159	101,5	+168	2465	2510	101,8	+101	4400	4399	99,9	+130	2190	2197	100,3	+149	1955	1987	308	347	223	178
Субуруускай	7130	6982	97,9	+67	2780	2696	97,0	−17	4240	4353	102,7	+74	2110	2019	95,7	+86	2167	2111	297	415	154	221
Э. Эристиин	4570	4641	101,6	+126	1855	1870	100,8	+36	3200	3239	101,2	+206	1550	1598	103,1	+62	1698	1685	153	208	99	138
Ор. үрдүнэн	17770	17782	100,1	+361	7100	7076	99,7	+120	11840	11991	101,3	+410	5850	5814	99,4	+297	5820	5783	758	970	476	537

МЕХАНИЗАТОРДАР, КУОТАЛАҺЫЫГА ТАХСЫҤ!

1975 СЫЛЛААҔЫ ХОНУУ ҮЛЭЛЭРИГЭР ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН ТЕХНИКАТЫН КЭМИГЭР УОННА ҮРДҮК ХААЧЫСТЫБАЛААХТЫК БЭЛЭМНИИРГЭ

Орджоникидзевскай оройуон хаһаайыстыбаларын механизатордарын, рабочайдарын уонна инженернэй-техническэй үлэһиттэрин

ЫҤЫРЫЫЛАРА

КҮНДҮ ТАБААРЫСТАР!

Орджоникидзевскай оройуон тыатын сирэн үлэһиттэрэ ССКП XXIV съезһин уонна ССКП Киин Комитетын пленумнарын ураахтарын олоххо киллэрэн, тохсус пятилетка сорудахтарын толоруугa дьаныардаах үлэни ыыталлар. Хаһаайыстыбалар рабочайдара партийнай төрилэлэр салалталарынан 1974 сылга хас гектар ахсыттан 12,5 центнер туорахтаах культуралар үүнүүлэрин хомуйдулар, хомуйуу тэрээһинээхтик ыытыыттара, туорахтаах культуралар хомуурдарыгар Амма, Нам уонна Мирнэй оройуоннарын хаһаайыстыбаларыгар быһаччы көмөнү өҥөрбүттэрэ, кэлэр сааскы ыһыыга туорахтаах культуралар уонна хортуоппуй сиэмэлэрин толору уурунүлэр.

Биһиги, оройуон совхоздарын, ОПХ уонна «Сельхозтехника» отделениетын механизатордара итиэннэ инженернэй-техническэй үлэһиттэрэ, бу күннэргэ Воронежскай уобалас механизатордара, рабочайдара уонна инженернэй-техническай үлэһиттэрэ көтөхүүт хайдаах бачыымнарын кытта сибиилии билистибит. **Воронежскай уобалас механизатордара сааскы ыһыыга барыы оттунэн түйгүнүүк бэлэмнээһини уонна билиилэрин үрдэтиини утумнаахтык төрийэргэ дэйду үрдүнэн ыҥырыы таһайдылар. Трактордары, комбайннары, атын да техниканы нэҥиэргэ бастыҥ хаачыстыбалаахтык ерөмүөнэһиннэн тохсус пятилетка түмүктээһиннээх сылын сорудахтарын толоруу быһаччы тутулуктаах диэн киниэхэ бэрт сөпкө өттэлэрин биһиги толору ейүүбүт.** Итиэннэ сыаналаан биһиги бэйэбит иннибитигэр МАННЫК СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ ЭБЭҺЭЭТЭЛИСТИБЭНИ ЫЛЫНАБЫТ:

— 1975 сыллаагы тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр массыына-трактор паркатын бириэмэтигэр уонна үрдүк хаачыстыбалаахтык бэлэмнээһини хаачыйыахпыт. Техниканы көрүүнү уонна харайыыны туспарыахпыт, массыыналар үһүн болдьоххо сылууспалыыларын сигиһиэхпит, алдьатан-кээһэтэн эрдэ туһаттан таһаарыы чахчыларын букатын туоратыахпыт;

— пөчаны бэлэмнии, ыһар уонна элэрдэр массыыналары 1975 сыл мүүс устар 28 күнүгэр диэри, үүнү ыстараар массыыналары уонна оборудованиены ыам ыйын 28 күнүгэр диэри, от хомуурун техниката бэс ыйын 18 күнүгэр диэри, бүрдүгү, хортуоппуйу хомуйар, ыраастыыр, сортуур техниканы атырдьах ыйын 1 күнүгэр диэри бастыҥ хаачыстыбалаахтык ерөмүөнэһэн бэлэм оҥортуохпут;

—1975 сыл мүүс устар 5 күнүгэр диэри тоһо наада буоларыттан хас биирдии хаһаайыстыбаҕа нефть бороһуук тирэрдиниин хаачыйыахпыт. Онон техниканы тохтоло суох улэлээһинэ сигиһиллиэ;

—сааскы ыһыы үлэлэрэ сараланыытын көрсө 1975 сылга трактордары ерөмүөннүүр сыллаагы былаанныыр 70 бырыһыанын, сайынгы хонуу үлэлэрин уонна хомууру көрсө барыта трактордарбыт 90 бырыһыанын, бүрдүк комбайннарын 100 бырыһыанын, хортуоппуй комбайнын 100 бырыһыанын, тыа хаһаайыстыбатын атын массыыналарын 90 бырыһыанын үлэҕэ толору бэлэм оҥортуохпут;

—ерөмүөннүүр мастерскойдорбутугар барыта ерөмүөннүүр үлэлэр себестоимостарын былаанныыр көрүллүбүттэн 0,5 бырыһыанынан намтатыахпыт. Оҕа иннитэн үлэ тэрээһинэ лаппа тупсарыллыа, үлэ күнүнээҕи ыйормата 110 бырыһыыттан итэҕэс толоруллубатах сигиһиллиэ, техника хаһыыр чаастара уонна узеллара сангардыллыахтаахтарын табатых быһаарыахпыт, саппаас чаастарга үчүөгү уонна отчуотунаһы бэрэбэркитиэхпит итиэннэ харыстаан туттууну сигиһиэхпит;

—«Сельхозтехника» отделениетыгар мастерскойугар 1975 сыл бэс ыйын 25 күнүгэр диэри болдьоххо ерөйуон хаһаайыстыбаларын трактордарын 70 бырыһыана, таһарар автомашиналара 60 бырыһыана, бүрдүк комбайннара 100 бырыһыана сыллаагы ерөмүөн былааныттан толоруллуоҕа;

—техниканы бастыҥ хаачыстыбалаахтык уонна бириэмэтигэр баламсэһини уонна механизатордар сатабылларын үрдэтии суоттарыгар— 1975 сылга массыыналары туһаныыны тупсарыахпыт, массыына-трактор паркатын үлэҕэ өҥөрүмтуоттун 3 бырыһыанынан үрдэтиэхпит, техниканы үлэлэтиигэ быһыллыбыт нуорматтан диэльнөй оттук 1,5 бырыһыаттан итэҕэһа суоҕун көмчилиэхпит;

—күһүнүгү уонна сааскы ыйдарга массыыналары түрүөрэр олбуордары тупсаран өҥөрөр дьаһалларбыт олоххотуохпут, ГОСТ көрдөбүллэригэр өпөһэттиккэ тыа техника харалльытын тэрийэхпит;

—трактордары, автомобиллары, комбайннары, тыа хаһаайыстыбатын атын да массыыналарын техническай көрүү-цетин бары көрүүлэрин маастар-наладчиктар уонна бастыҥ механизатордар хаачыстыбалаахтык уонна бириэмэтигэр ыыталларын сигиһиллиэ. Трактор паркатын 75 бырыһыанынан тэрийэ маастар-наладчиктарынан көрүллэрэ-харайыллара хаачыллыа;

—тыа хаһаайыстыбатын культуралларын үүнүүлэрин агротехническай көрдөбүллэригэр, массыыналарынан уонна механизмнарынан сэрэхтээхтик, даҥа-сөлө суох үлэлээһини бырааблаларыгар, тыа хаһаайыстыбатын массыыналарын регулировкалааһын уонна агрегаттары төрийии бөрөдэктэригэр, ону тэҥэ техниканы үрдүк таһаарыылаахтык үлэлэтии дьаһалларыгар совхоздар рабочайдарын маассабайдык үөрэтиини төрийиэхпит;

—совхоздар ыһыыҥы түөрт ыйдаах куустарыгар 40 тракторист-машинистарын бэлэмниэхтэрэ. Онон сааскы ыһыы уонна хомуур былдьаһыктаах үлэлэригэр техника икки смена үлэлиирин сигиһиэхпит. Онон сааскы ыһыы уонна хомуур былдьаһыктаах үлэлэригэр техника икки смена үлэлиирин сигиһиэхпит. Механизатордар билиилэрин-көрүүлэрин үрдэтэр үөрэҕи төрийиэхпит уонна I—II ныларга 20 тракторист, 10 шофер аттестацияланаллар сигиһиэхпит;

—«Сельхозтехника» отделениетыгар уонна ерөмүөннүүр мастерскойугар сааскы ыһыы үлэлэрэ саралыыахтарын иннинэ атастаһыы фондугар агрегаттары, узеллары уонна наадалаах саппаас чаастары булуһуохпут;

—«Сельхозтехника» отделениетыгар уонна хаһаайыстыбалар мастерскойдарыгар техниканы олоххоммут графигы түгэһан ерөмүөнгэ киллэрииэхпит итиэннэ былаан-график быһыытынан бириэмэтигэр ерөмүөктэн таһаарыыны хаачыйыахпыт;

—«Сельхозтехника» отделениетын уонна хаһаайыстыбалар ерөмүөннүүр мастерскойдарын, бары бириигэдэлэр уонна отделениелар коллективтарыгар «Үлэ харыстабылын күнүнэ» куруутун аталар буолуохпут. Онно техниканы харайыыга сана 7751—71 ГОСТ кордобуллэрин үөрэтиини төрийиэхпит, техниканы даҥа-сөлө суох үлэлэтиигэ уонна баһаартан сэрэниигэ механизатордарга инструктаждары төрийиэхпит.

Биһиги 1975 сыл сааскы үлэлэригэр тыа хаһаайыстыбатын техниката кэмигэр уонна бастыҥ хаачыстыбалаахтык ерөмүөннэһэн бэлэмнииргэ, техниканы үрдүк таһаарыылаахтык үлэлэтэргэ, онон **тыа хаһаайыстыбатын салгыы сайыннарыыга ССКП XXIV съезһин историческай ууруохтарын толоруугa айар үлэнэн дьоһуннаах кылааты киллэрэргэ республика бары механизатордарын социалистическай куотаһаныыга ыҥырабыт.**

Эбэһээтэлистибэ Орджоникидзевскай оройуон совхоздарын, ТХССНЧИ ОПХ-тын уонна «Сельхозтехника» отделениетын механизатордарын уопсай хаачыстыбаларыгар дьоруһэлиллэр ыллыыллар.

Кэрэхсэбиллээх лекциялар

Бу күннэргэ биһиги ерөйуомуут үлэһиттэригэр ССКП обкомун лекторскай бөлөҕүн салайааччы, исторический наука кандидата Н. А. Сосин ааҕан дойдутаабы балаһыанньаҕа уонна коруоттар дьоҕурдуурдарын тематыгар кэрэхсэбиллээх лекциялары ааҕыахтаах.

Эриэк Эристиин аатынан совхоз Чакырдаабы отделениетын рабочайдарыгар уонна Дириҥнээҕи сельскай Культура дьиэтигэр ол доҕуһуол балаһыанньатын түбүнан лекциялар элбэх киһи сыдьаайар уонна жуналлар боппуруостэрилэригэр олоҕу аныыгыттан ыстыллар.

Таб. А. А. Сосин интернат-оскуола уонна түбүспансер коллективтарыгар, ону тэҥэ Карл Маркс аатынан совхоз киин бөлүүлэригэр эмиэ лекциялар ааҕыахтаах.

Н. БАРАШКОВ.

САХА АССР МИНИСТРДЭРИН СОВЕТЫГАР

Саха АССР Министрдэрин Совета Орджоникидзевскай оройуон совхоздарын, ТХССНЧИ ОПХ-тын уонна «Сельхозтехника» холбоһуктаах механизатордара, рабочайдара уонна инженернэй-техническай үлэһиттэрэ 1975 сыллаагы хонуу үлэлэригэр тыа хаһаайыстыбатын техниката кэмигэр уонна бастыҥ хаачыстыбалаахтык бэлэмнээһини уонна механизаторга Воронежскай уобалас механизатордарын уонна инженернэй-техническай үлэһиттэрин бачыымнарын өйөөннөр, республика бары механизаторларын, инженернэй-техническай үлэһиттэрин социалистическай куотаһаныыга ыҥырбыттарын биһиргээтэ.

Бу сыаналаах бачыымы республика бары оройуоннарыгар инэлиниктарыгар таҥаталларыгар Саха АССР Министрдэрин Совета Тыа хаһаайыстыбатын министерствотын, «Сельхозтехника» республиканаабы холбоһугун, үлэһиттэр депутаттарын оройуоннардаабы, куораттардаабы Советтарын исполкомнарын эбэһиннэстэтэллээтэ.

АХСЫННЬЫ 1 КҮНҮНЭЭҔИ ТУРУГУНАН КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Сылы алҕуо		Оҕо ынтыгэр кулун		Эт оноһуута (центнер) тыыннаах ыйааһынынан				Үүт валовой мала (центнер)				Биир фуражнай ынахтан малга (кг)			Үүтү государствоҕа атылааһын (центнер)				Эти государствоҕа атылааһын (центнер)			
1973 с.	1974 с.	1973 с.	1974 с.	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	былаан	туолла	%	1973 с. ±	былаан	туолла	%	1973 с. ±
90	93	3	3	9000	7393	82,1	—923	26200	28141	107,4	+3256	1422	1252	88,0	19200	21064	109,7	+1839	7200	6908	95,9	—970
73	108	1	2	10000	8404	84,0	—1211	28600	26832	93,8	+316	1430	1313	91,8	24100	21190	87,9	—381	8500	8421	99,1	—984
57	50	—	2	7000	7186	102,7	+270	26200	26921	102,7	+356	1610	1796	11,6	19300	21423	111,0	—468	6100	6422	105,3	+201
220	**251**	**4**	**7**	**26000**	**22983**	**88,4**	**—1864**	**81000**	**81894**	**101,1**	**+3928**	**1480**	**1414**	**95,5**	**62600**	**64275**	**102,7**	**+1119**	**23200**	**23937**	**103,2**	**—20**

Государственнай статистика ерөйуоннаабы инспектурата.

Улуу Кыайыы 30 сылын көрсө

БАРЫБЫТ КЫҺАМНЬЫТЫН

Аны аҕыйах ыйынан советскай норуот, сир үрдүн эйэҕэ дьулуһар күүстэрэ бүтүннүү фашистскай Германияны кыайыы 30 сыла туолуутун үөрүү-көтүү бэлиэтиэхтэрэ. Империалистическай күүстэринэн тэлэ тардыллыбыт аан дойду иккис сэриитигэр 50 мөлүйүөн киһи, ол иһигэр 20 мөлүйүөн советскай дьон, өлбүттэрэ. Үгүстэр бодоҥ буолбуттара.

Ийэ дойду көҥүлүн уонна чиэһин туруулаһан көмүскээбиттэргэ биһиги норуоппут дириҥ ытыктабыла, истиҥ кыһамньыта туһулуннан туһулаҕар. Партия уонна правительство сэрии инвалидтарыгар элбэх чэпчэтиилэри олохтоотулар. Ол курдук, киһилэр айанныылларыгар (транспорт көрүҥүттэн итэҕэһэ дьыл кэмиттэн көрөн) суоллары ороскуота аҥарыгар тиийэ чэпчэтиллэр. Ыарыйдахтарына санаторийдарга, сынньанар дьиэлэргэ ким-хайа иннинэ ыытыллаллар, эмтэнии иһин төлөбүр 50 бырыһыан чэпчэтиллэр. Үлэлээн олорор дьиэлэн, наадыйар табаардарынан бастакы уочарат хааччыллаллар. Подоходнай нолуок сэрии I уонна II группалаах инвалидтарыттан тутуллубат. Диагноздара сөп түбэһэр уонна наадыйар буоллахтарына, киһилэр «Запорожец» легковой автомашинаны ылыахтарын сөп.

Райсовет исполкомугар быйыл кулун тутар 12 күнүгэр «Оройуоҥҥа сэрии инвалидтарын уонна өлбүт буойуннар кэргэттэрин материальнай олохторун салгыы тупсарар дьаһаллар олоххо киирэн иһиилэрин туһунан» боппуруос дьүүллэһиллибитэ. Исполком сорох нэһилиэктэргэ, ордук Субуруускай аатынан совхоз хабар нэһилиэктэригэр уонна Мугудайга Саха АССР Министрдэрин Советын сэрии инвалидтарын уонна өлбүт буойуннар кэргэттэрин материальнай олохторун салгыы тупсарыыга туһаайыллыбыт 1970 сыл балаҕан ыйын 2 күнүнээҕи уурааҕа ситэтэ суох толоруллан иһэрин бэлиэтээбитэ итиниэ киэҥ ис хоһооннох быһаарыыны ылыммыта.

Ити быһаарыы быһыытынан, сельсоветтар исполкомнара сэрии инвалидтарын, наадыйар түбэлтэлэригэр, соҕотох үлэлээн хааччыйыахтаахтар. Онуоха инвалидтар тэрилтэҕэ кэлэн үлэлиир кыахтара суох буоллаҕына, киһилэргэ дьиэлэригэр олорон толорор үлэни булан бэриллиэхтээх. Оскуолалар директордара тимуровскай хамаандалар маһы, мууһу бэлэмнээһиннэрин, хаһыат, кинигэ аҕалан биэриилэрин тэрийэргэ эбээһинэстээммиттэрэ. РайПО бырабылыанньата олорор сирдэринэн көрөн инвалидтары маҕаһыыннарга сыһыарыахтаах, онтон наадыйар табаардарын уочарата суох ылыахтаахтар (дефицитнэй табаардартан наадыйалларынан көрөн уочарата суох сылга биирдии суолу ылаллара көрүллэр). Сэрии инвалидтарыгар совхозтар оттэр маһы чэпчэки сыанаҕа атыылыылларыгар сүбэлэммитэ. Ону олохтооһун иһин эппиэтинэс совхозтар директордарыгар сүктэриллэр. Бытовой комбинат, сибээс узела, транспорт, общественнай аһылык, эргиэн, эмп тэрилтэлэрэ сэрии I—II группалаах инвалидтарыгар (дастабырынньаларынан көрөн) өҥөнү уочарата суох оҥоруохтаахтар.

Сэрии инвалидтарыгар, өлбүт буойуннар кэргэттэригэр көмөлөһүү — общественность бүттүүтүн хаан-уруу дьыалата.

Й. ПАВЛОВ,
Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии ветераннарын советын председателэ.

Аҕыйах хонуктааҕыта мүччүргэ коммунистическай иитиигэ аналлаах научнай-практическай конференцияҕа уонна дьон олорор сирдэринэн иитэр үлэ активистарын III слеттэригэр бастыҥ үлэлээбиттэрэ ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун Бочуоттаах грамоталара туттарыллыбыттара.

Наҕараадаламмыттар ортолоругар Кытаанахтан төрөппүттэр комитеттарын председателэ А. Т. КАРСАНАЕВ (хаҥас снимокка) уонна Болугурдааҕы хаһаайыстыба агитштаб начальнига А. В. ПОПОВ (уҥа снимокка) бааллар.

П. ПОПОВ фотолара.

Согорутааҕыта оройуон киһилэр киирэн Кытаанахтааҕы эргиэн предприятиетын продавецтара Т. Т. Захарова (Килэгир) 1300, М. К. Лазарев (Кочуктэй) 705 солкуобайдаах араас табаары атыылаан таһаарбыттар.

— Мин үлэлиир тэрилтэм улахан эрэ ыалы хааччыйар. Онон бу иккиэйэх күн батарбытым саҕа табаары атыылыырга ыйы-ыйдаан туруоччубун, — диир Михаил Ксенофонтович.

Атыылаһааччылар кытаанахтарга истиҥник махтаналлар уонна аны өрө таһаһын араһыны, улаҕа кэтэр бүрүүкэ, костюм, телогрейка, ыстаан курдук табаардары киһилэр атыылыылларыгар баҕаларын этиллэр.

Атыыга барбакка сытар табаары атын сиргэ тиэртэххэ, хор, ити курдук хамаҕатык барар.

В. ИГНАТЬЕВ.

АТЫН СИРГЭ — ХАМАҔАТЫК

Оҕолорго кэрэ бэлэх

(ААҔААЧЧЫ РЕЦЕНЗИЯТА)

Атыыласпыт кинигэм таһыгар «Уоттаах Чычаах»[1] диэн суруллубутун ааҕаат, кыра оҕолуу «Чээн!» диэбиппин кулгааҕым истэн хаалбыта. Кырдьыга, кинигэ аата дьиктититтэн «сыкк» гына түспүтүм, мичээрдээбитим. Мин харахпар уотунан сандаарбыт чыычаах тулатын сырдата хойуу ыйынаар лабаалар биэтэһиин-биэтэһиин, нооннььун сымнаан уһата сатыы-сатыы ыллаан чуорчаара олороро көстөргө дылы гыммыта.

Биһиги биир дойдулааххыт, дьоҕурдаах автор Михаил Попов кыра оҕолорго аналлаах иккис аттаах дьоҕус айымньытын ааҕан баран олус астыммытым.

Айымньы темата сонун, уус-уран өттүнэн табыллыбыт.

Туох-ханныкк иннинэ, автор аҕыйах тылынан элбэх санааны бу баардыы этэрин кыайа тута сатыыр. Холобур: «Отоннор. Чээн, эһэ-маама отоннор... Таатыс олус үөрдэ. Отону ыла-ыла туойаһыгар угар. Онтуката «топ-топ» тыаһыыр». Эбэтэр: «Таатыс, — диэ-диэ чыычаах түмсүүтэн ыйан түөрэгэлээтэ, — дьаат оҕо турар». Көрөр курдук, оҕо өйүгэр түһүмтэ, судургу, ис хииргэх, бэртээхэй строкалар.

Бу остуоруйа номоҕунан суруллубут айымньы тылааһа сүрдээх барыл, хайдах эрэ ийэ баран оҕотун бигии-бигии ыллаан намылыйарын саҕатар. Айымньы ис хоһоонун барытын ылынарын, киһи хас биирдии тылын нэбэн ааҕарын. Көр, табыллыбыт үлэ ол курдук бэйэтигэр тардар уратылаах күүстээх буолар эбит.

Остуоруйа ис хоһооно бэрт судургу. Таатыс диэн кыысчаан, төрөппүттэрэ көҥүллээбэтэхтэринэ үрдүнэн ойуулаах туос туойаҕатын туппутунан тыаҕа отонньут таҕыстан баран, куталыны батыһан мунан хаалар. Ол сылдьан араас кыыллары көрсөн дьиэбэр илдьиэҥ диэн көрдөһөр да, булумматтар. Арай кыыччаан ытыы-ытыы баран истэҕинэ, Уоттаах Чыычаах көрсө биэрэр уонна тоҕо ытыырын ыйытар. Онуоха Таатыс мунуутун кэпсиир. Чыычаах: «Эйигин дьиэҕэр илдьэн биэриэм этэ да, уотум суох буолуо», — диир. Таатыс көрдөһүүтүн тохтотор: «Кэбис, оччоҕо миигин сирдээмэ, эн наһаа бэрт саҥалаах эбиккин...».

Чыычаах ылыммат: «Дьонго биирдэ да буоллар туһалыахха. Миигин батыс». Уонунан саадьара-саадьара киһи мутуктан-мутукка түһэн сирдээн испит. Дьэ онтук айаныыан бэрт үгүс сыраннан кыыска дьиэтин булларарын кытары уота мэлийэн хаалар. Таатыс ырыа хоту махталын билэрэн илиитинэн далбаатыыр.

Остуоруйа түмүктээһинин да муударай: «Уоттаах Чыычаах, хаһан да ийэм, аҕам тылын кэһиэм суоҕа», — диэн Таатыс этэр.

Айымньы биһиги оҕолорбут истиэхтэн, бэрээдэктээх, үчүгэй дьон буола улааталларыгар аналлаах уонна ол дьоһуннук суруллубут.

В. ЛАЗАРЕВ.

Кытаанах.

[1] *М. Попов. «Уоттаах Чычаах». 1974 с., Якутскай.*

Культурнай олох

ЫАЛЛАРБЫН АСТЫНА КӨРДҮМ

Дириҥҥээҕи народнай театр артистара Чурапчы салиэнньэтин олохтоохторугар оонньообуттарын көрдөххө, театрга үчүгэй коллектив баар буолбут. Концерт программата киэҥ, репертуардара табыгастаахтык талыллыбыт, аттаһыллыбыт, көрөөччүлэри ханнык да сылатар, салгытар өрүттэрэ суох. Ол курдук, биирдэ биир эгэлгэ нүөмэрдэр киирэн иһэллэр. Драмалартан быһа тардыылар (олох тирээн турар боппуруостарын хабар, олоххо баар итэҕэстэри күлэр буоланнар) көрөөччүгэ чугастар. Түрүбүрүмүт сылы ситиһэргэ туох ыалларын оҥоруу, билиини, сыраны бүтүннүү биэрии — театр улаһыттар бу саамай кынналдьу — хааччыстыба. Табаарыстыы сүбэни, соптоох буоллаҕына, тута ылынан көннөрүнүү — үчүгэй бэлиэ. Итэҕэстэртэн быһаҕар, үчүгэйэ эрэ талаһар быһылы. Ол курдук, бастакы киэһэ тиийбиттик оонньообуту сарсыныгар көннөрүү түбэлтэлэрэ эмиэ баара.

Үгүс артистар — П. Флегонтов, Г. Попов, В. Осипов, Н. Новгородов, М. Пинигин, В. Ефимов, У. Сидорова, И. Пинигин — тугунан көрөөччүлэри астынарбытах аатташыахтарай? Киһилэр оонньуулара көрөөччүлэргэ сыныабыллы, үөрүүнү эрэ аҕаллы. Е. Лукина чабырҕаҕын тоһо да улуут истибиппит иһин, билигин да киһи иһиттэр истиэх курдук. Эчи, ис хоһооно киэҥин, тылаа эһэ хомоҕойун! М. Федосеева, И. Пинигин ырыалара эмиэ хайҕаныахтарын эрэ сөп. Сергей Васильев «Ытык Ильмень» поэматыттан В. Пинигина уус-уран ааҕыыта эгкила суох буолла. Чабычах Бэтириис уонна Сайсары ааһыхсын образтарын бу баардын итэҕэтиилээхтик У. Сидорова толоруута дьону сөхтөрдө.

У. Сидорова — уус-уран самодеятельность ветерана, киһи баччаа саһытар диэри дьоҕуна, оҕолорун кэбүлүү, уһуйа сылдьыттаҕа үчүгэйиэн! Ульяна Федоровна сценаҕа таҕыстаҕына «иһигэр киллэрэр», кинэркэйэр, куолаһа, дикцията, мимиката, артистическай резонанса күүстээхтэр, оонньооччутугар дэбигис хардата (реакцията) дьикти. Режиссер В. Пинигина уус-уран, эстетическэй, теоретическэй өттүлэринэн дэгиттэр бэлэмнээҕин көрдүбүт. Ити эрээри гримнээнигэ, сангара, саҥаҕа актер мастерствотыгар эрдэттэн үөрэтиини ылтар буоллар ордук буолуох эбит. Оччоҕо ким талбытынан: сорох наһаа, сорох сыыһа гримнээнэ, дух-дах буолуу, куолаһы сатаан туттубат түбэлтэлэр таҕсаллара аҕыйыа этэ.

Иккис саҥа народнай театр аһыллыыта — бүтүүммүт үөрүүтэ, сайдыыбыт бэлиэтэ. Манна икки театр артистарын түмэн оонньуу кэнниттэн кэпсэтиилэрин, саналларын атастаһыыны тэрийбит, хардарыта көмөлөсүһэр сыһыаны олохтообут буоллар ордук буолуо этэ. Онтон биһиэхэ икки күн тухары кини баара да, суоҕа да, саҥа дорооттор-бут кэлбиттэрэ да, барбыттара да биллибэккэ хаалла.

«Эрэлиги бурулук туппут, бурулугу Эрилик туппут» диэн эриликтэр бэйэлэрин таабырыннарын өйдөөн кэлэбин. Киһи таайыыта — аан күлүүһэ. Былыр күлүүһү эрийии тимиринэн оҥостоллоро үһү. Маны хайалара өҥөрөн аан бастаан эпиттин ким билиэй? Ол гынан баран уол оҕо уоһун номэрор холбоон, кыыс оҕо сытын тылыгар кыбытан илдьэ сылдьан, биир оонньууларыгар эппиттэрэхтэр. Бу ааҕыныҥ хатанан олорон иһиттэн кими да таһаарыма, таһыттан кими да киллэримэ диэнигэ сыһыана суох. Ити этиллибит эрийии тимирдэр кытаанахтык, эрэллээхтик, кичэллээхтик илистэрытарын эрэ туһунан кэпсэ ойлуур. Ити эрийии тимир курдук ньыгыллык тутуһан, түмсэн үлэҕэ, олоххо үтүө коллектив буолаҕытыгар баҕарабын оһиэхэ, эриликтэргэ!

А. ГЕРАСИМОВА,
П. М. Решетников аатынан народнай театр артистката.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс ул. 12.
ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппиэтинэстээх секретарь — 9-14-95, отделлар — 9-14-95, уопнай — 9-15-53.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

САКААҺЫН №-рэ 152 ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 11. Тираж 2630.